

wolke groepeeringsen zich bij de „vrije” scholen onder de ouders onmiskenbaar duidelijk voordoen, dan is 't niet moeilijk een drietal te onderscheiden. Historisch vormen zich als hoofdgroepen: de Roomsche-Katholieke „groepeerings”, de Protestantisch-Christelijke „groepeerings” en de „groepeerings”, die voor zich den naam „neutraal” passend acht. Na deze onderscheiding zijn er „Roomsche-Katholieke scholen”, „Scholen met den Bijbel” en „neutrale scholen”. Met deze onderscheiding kan de wetgever in 't algemeen volstaan. Zeker, wij weten ook wel, dat er meer onderscheidingen gemaakt kunnen worden. Indien dat moest, kan dat. Doch het moet niet. De wetgever heeft, waar 't over de staatskas gaat, zich af te vragen tot welk algemeen erkend minimum van erkenning hij heeft over te gaan. Verder gaat hij niet. En wij meenen te mogen zeggen, dat indien en zolang het gaat over de vraag welke hoofdrichtingen op 'tallerminst over 't gehele land moeten worden erkend, in dat drietal het Nederlandsch minimum is gesteld.

Welnu, de wet, gelijk wij ons die denken, noemt hij het chapter „vrije” scholen deze drie richtingen en verklaart dat de gunstige financiële bepalingen gelijk de wet van 1920 die voor schoolstichting, enz. ten laste der staatskas thans bevat, in plaatsen beneden zekere grootte — zegt bijvoorbeeld beneden de 10.000 inwoners — uitsluitend zullen gelden voor een school van elk dezer drie hoofdrichtingen.

„Op deze wijze ontstaat een scherpe grens, een grens, die om velerlei redenen van algemeen belang, van financieel belang en van paedagogisch belang scherp gesteld moet worden.

Voor plaatsen boven die nader te bepalen grootte, plaatsen waar (gemakkelijk) meer dan drie scholen kunnen zijn, plaatsen bijvoorbeeld boven de 10.000 inwoners, ziet de staatskas zich voor een breedere aansprakelijkheid gesteld dan boven geformuleerd. Het decreet, dat de staatskas bestelt niet meer dan drie scholen honoreren wil, kan in plaatsen boven bijvoorbeeld 10.000 inwoners, niet gehandhaafd worden. 't Is mogelijk — 't is ook enigermate te verwachten — 't kan zelfs somwijlen wenschelijk zijn, dat in zoodanige plaatsen 't minimum van 't algemeen landelijk onder de ouders erkend drietal hoofdrichtingen overschreden wordt. 't Is echter niet noodig, dat de wetgever zich daarmee bemoeit. 't Ware zelfs totaal verkeerd. De wetgever blijve bij zijn minimum.

In plaatsen van bijvoorbeeld meer dan 10.000 inwoners, ga het zoo, dat de staatskas zich daar voor meer dan drie scholen aansprakelijk wil stellen, indien ten minste voor 100 (of desnoods 300) kinderen zulks gewenscht wordt. Men zou daar zelfs eenige klassificatie in kunnen brengen en bijvoorbeeld voor de grootste plaatsen een minimum van 200 eischen kunnen voor elke nieuwe school. Strengheid is hier goed: temeer, omdat aan den bloei van 't onderwijs meer geld ten koste gelegd kan worden, indien 't gelukt beduidend wat geld uit te sparen op niet bestel noodzakelijke schoolstichtingen.

„En de rem komt eraan op deze wijze. Men ga 't slechts na en denke 't slechts door.

„Op deze wijze kan ontzaggelijk veel bespaard worden. En dat komt aan allen en aan alles ten goede.

„Wordt nu op deze wijze ook de vrijheid tot een minimum beperkt?

„Dit is onze bedoeling niet en mag onze bedoeling niet zijn. Wij hadden 't alleen over de Staatskas. Deze beperkte zich tot het voorgestelde minimum. De vrijheid echter mag hieraan niet worden vastgelegd. Wil men splitsen boven wat de wet vergoedt, men wet het zelf, doch betale het ook zelf. Alleen zou de wet desgewenscht hierin nog deze verzachting kunnen dragen, dat in plaatsen, waar het tot splitsing en schoolstichtingen komt, welke de staatskas ingevolge de wet niet ten volle honoreren kan, de staatskas wel aan haar eindbedrag geen cent toevoege boven 't wettelijk gesteld bedrag, doch pondsgewijze dit verdeelt onder de op deze wijze ontstaande scholen. De staatskas heeft dan geen schade van de vrijheid. De schade valt gelijkmatig op hen, die splitsen boven wat de staatskas honoreert en dringt daardoor allen gelijkmatig om te zorgen bij elkander te kunnen blijven. Dit voorkomt zowel lichtvaardige onderdrukking door een meerderheid als lichtvaardige uittreding door een minderheid.

„Verder is 't wellicht wenschelijk, hier op enkele details in te gaan. We achten ons hiertoe in deze brochure niet verplicht, dewijl we deze brochure niet als een voor-ontwerp in optima forma voor een nieuwe wet op het L. O. presenteren. Doch op dit punt lokt de detailvraag vanwege eenige ernstige bij 't voorgestelde schema te overwinnen moeilijkheden.

„In de eerste plaats is daar het feit, dat enkele gemeenten, zowel van beneden als van boven de 10.000 inwoners, uit een aantal grootere of kleinere dorpen zijn samengesteld. Zoo tellt bijvoorbeeld de burgerlijke gemeente Ridderkerk met meer dan 10.000 inwoners vijf „plaatsen”, namelijk Boles, Slikerveer, Ridderkerk-dorp, Rijnsoord, en Oostendam, welke ook onderling weer zeer in ziektental uiteenloopen.

„Ware ondoenlijk deze gemeente naar den maatstaf der wet als één gemeente (met meer dan 10.000 inwoners) te behandelen. En zulke „gemeenten” zijn er vele, met name in Friesland. 't Is ook ondoenlijk, Hoek van Holland dat tot de gemeente Rotterdam behoort, naar den maatstaf te behandelen, die voor Rotterdam geldt. En zulke „voorsteden” zijn er meer. De wet dient in dergelijke gevallen te voorzien. En ze kan dit doen, door bijvoorbeeld onder het begrip „gemeente” 't begrip „plaats” te subsumeeren, gelijk thans in onze wetgeving reeds in verscheidene opzichten gebeurt. In de wet kan komen te staan dat in gemeenten, welke uit meerdere plaatsen zijn samengesteld, op elk dier „plaatsen” afzonderlijk toepasselijk kan worden verklaard, wat in de wet over gemeenten staat.

„Een tweede moeilijkheid is de kwestie met die „buurtschooltjes” op het platteland hier en daar voorkomende. Deze moeilijkheid is ernstiger dan de vorige. Liggen buurtschappen op meer dan 4 K.M. afstand van de kom eener gemeente, dan zijn in zulke buurtschappen

afzonderlijke scholen wenschelijk, somwijlen bestel noodzakelijk. Verder is het ijdelheid voor zulke buurtschappen te spreken van de gunstige bepalingen der wet voor de stichting van vrije scholen. 't Aantal buurtschapskinderen is in den regel zoo gering, dat daar redelijkerwijs niet meer dan één kleine school zal kunnen zijn. Wat moet die school nu zijn, een vrije school of een overheidsschool? Historisch is deze vraag spoedig beantwoord. Het buurtschapschooltje is een overheidsschool. En 't gevegd daarvan is in den regel, dat de buurtschap van 't kerkleven dermate vervreemd is, dat 't verschil tusschen het dorp en de buurtschap op 't eerste gezicht in 't oog valt. 't Monopolie der overheidsschool kan en mag in dezen door ons niet worden aanvaard. Wat dan?

„Wij zien tweeërlei uitweg uit de moeilijkheid. Eerstens aanvaarde men (voor zeer kleine dorpen en buurtschappen) het beginsel der relatieve neutraliteit, zoo namelijk, dat daar het onderwijs gegeven worde in overeenstemming met den wensch der ouders en slechts in zoover „neutraal” dat de overtuigingen der daar wonende ouders ontzien worden. En tweedens bevordere men bepaaldelijk in zulke buurtschappen dat de thans er zijnde overheidsschool onder de verplichting van relatieve neutraliteit overga in de handen van een schoolbestuur. Op dit laatste komen we beneden nog terug.

„Een derde detailvraag rijst in verband met de schoolstichting in zich sterk uitbreidende nieuwe wijken onzer groote steden. Op 't moment heeft de overheidsschool daar een niet aangename en niet fairen voorsprong. De overheidsschool komt er, zoodra de wijk er komt. De overheid zet haar neer bij voorbaat. De overheid mag dit doen. 't Bestuur eener vrije school echter kan pas beginnen als de wijk er is. En dan moet de „long way to Tipperary” nog afgewandeld, alvorens de eerste steen gelegd kan worden. 't Is daarmee mijl op zeven. De overheidsschool viert haar eerste lustrum als de vrije school haar stuk grond ergens heeft weten vast te krijgen.

„Dit alles nu moet niet zoo blijven. Op 'tallerminst behoort de vrije school gelijke kans te hebben met de overheidsschool. Ook voor zich snel uitbreidende nieuwe wijken van steden is een afzonderlijke bepaling noodig, welke het mogelijk maakt, dat besturen uit de stad in de buitenwijken beginnen kunnen, vóór dat de leerlingen er zijn. Onder enkele waarborgbepalingen tegen lichtvaardigheid is aan de bonafide besturen van reeds in een zoodanige stad bestaande scholen, zeer gemakkelijk een dergelijk zeer gewenscht recht toe te staan. En de eerlijkheid zal er door worden gediend.

„Tenslotte moge als vierde en laatste detailvraag te berde worden gebracht, hoe 't moet, indien een plaats van bijvoorbeeld minder dan 10.000 inwoners geheel Roomsche is, of geheel Protestantisch-Christelijk of geheel „Neutraal”? Zal dan toch slechts één school ten laste der staatskas kunnen worden gebracht? De moeilijkheid, die hierin schuilt, is zeer gemakkelijk te genezen door een bepaling in de wet, dat scholen met ten minste 600 leerlingen ten laste der staatskas gesplitst mogen worden.

„Vanzelf, er zijn meer detailvragen mogelijk. Doch we meenen met de beantwoording der bovenstaande voldoende ons bedoelen te hebben toegelicht en verdedigd.”

Tot zoover Dr Smit.

J. WATERINK.

LITERATUUR EN KUNST.

„Zondag” door Esther Stahlberg.

In de weken, waarin deze rubriek van ons blad niet tot de regelmatig weerkende behoorde, is het aantal nieuwe boeken, waarvoor onze aandacht werd gevraagd, aanzienlijk vermeerderd. Het is dus allereerst noodig, nu we weer tot het gewone formaat weerkomen, die boeken te bespreken.

En dan noemen we voorop een reeds eenigen tijd geleden verschenen „Finsche vertelling”: „Zondag” door Esther Stahlberg, een boek, dat in meer dan een opzicht merkwaardig genoeg is, om het te bezien.

Het is opmerkelijk, hoezeer tegenwoordig de romans uit de noordelijke landen van Europa de belangstelling onzer nederlandsche uitgeverij hebben. Verschillende Deensche, Zweedsche en Noorsche Auteurs zijn hier te lande reeds goede bekende geworden, door de vertaling van schier geheel hun literairen arbeid, of door regelmatige overzetting van elk nieuw boek, dat ze publiceeren. We behoeven slechts namen te noemen als die van Jörgen Falk Rønne, Knut Hamsun, Ingeborg Vollquartz, om dit te bevestigen. En, door de over 't algemeen goede literaire kwaliteiten van deze „skandinavische” romans en de daaraan geëvenredigde overzetting, vormen die vertalingen een zekere zelfstandige groep in onze literatuur, die, vooral ook om haar karakter, niet zonder betekenis is.

Met dit nieuwe boek nu, uit het Finsch, introduceert W. Versluys' Uitgevers Mij een andere vertegenwoordigster van deze Skandinavische auteurs, Esther Stahlberg, voorzover ik weet, hier te lande niet eerder bekend. En ze doet dat met een roman (bescheiden „vertelling” genoemd) die geheel aansluit bij wat de overheersche richting is in onze eigen nieuwste romankunst.

Het meest moderne typeroman immers is de „jeugdroman”, de veelal vezelfijne ontleding van de gedachtenwereld der opgroeiende jeugd. Niet zoozeer de feitelijke verhoudingen zijn daarbij hoofdzaak, als wel de verklaring daarvan uit de omstandigheden, de beschouwing dus van doen en denken der jongeren (soms kleine kinderen nog) tegen den achtergrond van hun opvoeding en omgeving. De jonge mensch, in zijn karakteropenba-

ring product van velerlei factoren, dat is de hoofdfiguur der nieuwste romankunst. Daarom ook is de betrekking tusschen ouders en kinderen, vooral die tusschen moeder en kind, zulk een overheerschend element. Want het is boven alles de steer, waarin iemand is opgevoed en met name de leiding, die in zijn kinderdagen van de moeder is uitgegaan, die op de ontwikkeling van het karakter invloed heeft geëffend. En dan is het de bedoeling van vele dezer romans door de teekening van die atmosfeer de lijnen aan te geven van het zielebeeld der hoofdfiguren, de verklaring te vinden dus van hun denkbeelden en daden. Men denke b.v. aan „De Jeugd van Francesco Campana” van Scharl Antik als aan een der beste en meest sprekende voorbeelden. En daarnaast staan vele andere, als „Eva's Jeugd” van Nico van Suchtelen, het zeer recente „Merijntje Gijzen's Jeugd” van A. M. de Jong, „Lieveke” van Eline Mare e.d.

Door de steeds dreigende infectie met de nog altijd heerschende psycho-pathologie, kan hierin een zeer gevaarlijke tendenz komen, de afschuiving n.l. van de schuld van allerlei afwijkingen en indolenties bij den jongere op de ouders, die in hun opvoeding tactloos, of erger nog, liefdeloos en zelfzuchtig zijn geweest. Voorbeelden daarvan zijn boeken als: „Naar de diepte” van Van Hulzen en „Jonas Trutman” van Ernst Zahn, waarin alle verantwoordelijkheid voor het verkeerde der kinderen voor rekening van de ouders komt en de kinderen dus slachtoffers zijn in plaats van schuldigen, een strekking, waarvan het gevaarlijke wel niet behoeft te worden aangetoond.

De bedoeling kan echter ook precies andersom gericht zijn: op een aanwijzen van de beteekenis, die een juiste opvatting van de taak der opvoeding hebben kan voor het kind, van de waarde, die vooral ook het rechte besef van moederplicht heeft. Romans van deze strekking zijn er onder de nieuwere gelukkig ook, niet slechts in de christelijke kunst, waar we haar 't eerst en natuurlijk verwachten, maar ook onder de andere verhalen, bij Auteurs als Boudier-Bakker, Von Goch-Kaulbach, Cora Westland, e.d. Zelfs is, mogelijk wel als een soort reactie, deze richting in den laatsten tijd vrij sterk.

Welnu, tot deze laatste groep behoort het boek, dat thans aan de orde is, de vertaling van Ester Stahlberg's roman en vooral ook daarom is het een goede introductie van de Schrijfster hier te lande.

Deze algemeene inleiding was niet slechts noodig om den roman in z'n juiste belichting te bezien, maar is tegelijk deel van de bespreking zelve. Want ze bevat de kern daarvan.

Het verhaal is enkelvoudig. Een jonge vrouw, zelf kinderloos, neemt een pas-geboren jongen tot zich en voedt hem op, samen met haar man. Met al de liefde, die intuïtief is voor de vrouw, leidt ze het kind, voorzichtig, maar eerlijk. Ze praat steeds weer met hem over al de vragen, die zich aan hem opdoen en tracht haar antwoorden werkelijke antwoorden te doen zijn, zoo, dat niet een vage onbevredigdheid anderen de gelegenheid geeft het ontwikkelingsproces der kinderziel te storen. Daardoor wint ze de warme genegenheid van het kind, dat in moeder het alle-moeilijkheden-oplossend vermogen weet, maar ook het volle vertrouwen, omdat geen noodzakelijk geworden uitvluchten tusschen haar en het kind staan.

Buitengewoon mooi komt de kracht van zoodanige opvoeding uit, juist als het eerste punt in de verhouding van deze moeder tot „haar” jongen, geheel onverwacht, aan de orde komt, het feit, dat zij eigenlijk zijn moeder niet is. Met groote wijsheid weet zij dan het gesprek zulk een vorm te geven, dat de noodzakelijke schok onmiddellijk gebroken wordt en niets van het bestaande in de ziel van het kind wordt beschadigd.

De vrucht van zoodanige atmosfeer van liefde en toewijding wordt bij het opgroeien van den jongen openbaar. Hij is aanhankelijk, gehoorzaam, lijdzaam, maar toch ook een pittige en natuurlijke jongen, die z'n belangstellingen en liefhebberijen, ook z'n gebroken en zwakheden heeft, een echte zoon, die het leven der ouders vervult en in de koestering van hun liefde zelf ook weer warmte geeft.

Al de gebeurlijkheden van het jonge leven worden onder deze belichting geteekend: het kinderspel en het eerste leeren, straks de verdere ontwikkeling in de voorbereiding voor het maatschappelijk leven, met het van huis en in den vreemde moeten, de ontwaking ook der jonge liefde en van het zelfstandig bewustzijn — 't komt alles in doorlopende teekening aan de orde. En in de openbaring van het karakter, die telkens weer daaruit spreekt, blijkt de vrucht van de goede en zorgvolle leiding, die van het ouderlijk huis steeds is uitgegaan en blijft uitgaan.

Te meer uitroerend is dan ook het slot — als een kortstondige, felle ziekte Jörgen in zijn bloei-jaren wegrukt en alle glorie en hoop der ouders door den doodseis wordt neergeveld. Met de ontleding van wat dan omgaat in het ouderhart, eindigt het verhaal.

Uit deze korte samenvatting van den inhoud moge de beteekenis van het boek onzer lezers

duidelijk zijn de kracht e waarin die

De vorm Het geheel voeging van Jörgen op den geest z' heele voorb' titel. Door in het boek, moed overk ding steeds de verhoudi idealiseerd van intonee bijzondere, inleven mo schatten. Ge niet, maar verhaal ligt, van grooten 't Minst e Zeker, ook eens de pa het stervend het vaag-occ gaat toch v religie, en b citeit achter

Onze ruin te bewzen, om het juis meer nog e paaldelijk a indruk maal

Maar als : verhaal zet het mooie kracht ervar Want mo beteekenis i in 't teere

Hermann Lön

In de Lön: den (uitg. ' weer een r roepen”.

Op de eig schrijvingen al en wat v ook nu weer sche karakte z'n teekenin en in de b de velden”

zonderen zin kennen van en kraanvog gers, van b wijze, die e de jagerserv beschrijvinge

dat men lee van Sj. Kup uitgegeven l z'n gunstige (waarbij we ten uitzonde voor onze jc kunnen ze

't Mag zel aangekeken het gehalte minder wor centratie op

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

ZE

at is de hoofd-
aarom ook is
nderen, vooral
een overheer-
alles de sfeer,
ame de leiding,
eder is uitge-
et karakter in-
t de bedoeling
tening van die
het zielebeeld
inden dus van
lenke b.v. aan
a" van Schar-
n meest spra-
n vele andere,
Suchtelen, het
gd" van A. M.
e e.d.

e met de nog
kan hierin een
le afschuiving
jkingen en in-
ers, die in hun
deloos en zelf-
daarvan zijn
a Van Hulzen
n, waarin alle
erde der kin-
s komt en de
ats van schol-
tevaarlijke wel

cies andersom
de beteekenis,
der opvoeding
e waarde, die
lerplicht heeft
nder de nieu-
de christelijke
natuurlijk ver-
e verhalen, bij
Goch—Kaul-
mogelijk wel
u den laatsten

oort het boek,
ing van Ester
laarom is het
ijfster hier te

t slechts noo-
lichting te be-
preking zelve.

je jonge vrouw,
en jongen tot
aar man. Met
vrou, leidt
lijk. Ze praat
gen, die zich
woorden wer-
dat niet een
egenheid geeft
iel te storen.
heid van het
den-oplossend
e vertrouwen,
itruchten tus-

cht van zoo-
teerste punt
r tot „haar“
rde komt, het
is. Met groote
ulk een vorm
ok onmiddell-
rel bestaande
hadigd.

er van liefde
ien van den
gehoorzaam,
en natuurlijke
lofhebbenden,
aft, een echte
ult en in de
weer warmte

ge leven wor-
het kinder-
verdere ont-
et maatschap-
s en in dat
k der jonge
zijn — „komt
de orde. En
die telkens
van de goede
uderlijk huis

st slot — als
in zijn bloes-
p der ouders
Met de ont-
aderhart, eit-

den inhoud
onzer lezers

duidelijk zijn. 't Geeft de duidelijke illustratie van de kracht eener goede opvoeding, van het geheim waarin die kracht bestaat.

De vorm is ietwat eigenaardig. Het geheel wordt verteld als gedachten-aaneenvoeging van de moeder, die, na het sterfen van Jorgen op een Zondag, voortaan des Zondags in den geest zich met hem weer vereenigt en het gehele voorbije leven terugleeft. (Vandaar ook de titel). Door deze constellatie komt iets weekelijks in het boek. Alles wat verteld wordt, is door weemoed overkleurd, omdat de vernietigende scheiding steeds tusschen de feiten en het heden staat. De verhoudingen worden daardoor alle ietwat geïdealiseerd en soms zelfs eenigszins sentimenteel van intoneering. Het boek heeft dan ook een zeer bijzondere, eigen stemming, waarin men eerst zich inleven moet, om haar op de juiste waarde te schatten. Geheel reëel wordt eigenlijk de indruk niet, maar de heerlijkheid, die als een waas over het verhaal ligt, neemt toch het onbevredigende daarvan grootendeels weg.

't Minst echter ten aanzien van het religieuze. Zeker, ook dat is vaak heel fijn. Men leze maar eens de passage van den strijd der moeder om het stervende kind los te kunnen laten. Maar in het vaag-occultistische, dat er onmiskenbaar in is, gaat toch verloren de scherpte van het wezen der religie, en blijft een gevoel van onwezenlijke mysticiteit achter.

Onze ruimte laat niet toe, dit met aanhalingen te bewijzen. Men moet trouwens het boek lezen, om het juist en duidelijk te gevoelen, want 't is meer nog de sfeer van het geheel, dan de bepaaldelijk aan te wijzen bewoording, die dezen indruk maakt.

Maar als men zich tot de rustige lectuur van dit verhaal zet heeft men tegelijk de gelegenheid, om het mooie ervan te genieten en de werkelijke kracht ervan te zien.

Want mooi is dit boek en het kan een rijke betekenis hebben ter verdieping van het inzicht in 't teere werk der opvoeding.

Hermann Löns, De Wulpen roepen.

In de Löns-serie, die we bij herhaling reeds noemden (uitg. van A. G. Schoonderbeek, Laren) is weer een nieuw deel verschenen: „De Wulpen roepen“.

Op de eigenschappen van deze interessante beschrijvingen van het dierenleven wezen we te voren al en wat we telkens opmerkten, constateeren we ook nu weer: dit nieuwe deel heeft hetzelfde frische karakter als de vorige deelen. Zelfs is het in 't teekening van het vogelleven „in het broek en in de broekweiden“, van de bedrijvigheid „in de velden“ en „tusschen riet en biezen“ in bijzonder zinnig en fleurig. We leeren het leven kennen van wulpen en piepers, van korhoen, raaf en kraanvogel, van kuikendieven, fuut en rietzangers, van hazen, buizerds en hamsters op een wijze, die even oriënteerend als interessant is, en de jagerservaringen en -waarneming tusschen de beschrijvingen door maken het boek tot een verhaal, dat men leest als een roman. De teekeningen van Sj. Kuperus zijn uitstekend en geven het mooi uitgegeven boek een aanlokkelijk aspect. Door al 't gunstige eigenschappen van vorm en inhoud (waarbij we enkele ietwat ruwe uitdrukkingen moeten uitzonderen) is dit boek uitnemende lectuur voor onze jongeren. Het zal hen boeien en tegelijk kunnen ze er veel uit leeren.

't Mag zeker wel als een bijzonderheid worden aangegevend, dat bij den voortgang van deze serie het gehalte der afzonderlijke deelen zeker niet minder wordt, eerder zelfs, door meerdere concentratie op het dierenleven zelf, nóg beter.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Drie kwesties in China.

II.

Het opiumvraagstuk en de antichristelijke beweging grijpen diep in in het zendingswerk in China; zal de ophloeiende kerk innerlijk bederven en uiterlijk worden niteengerukt? En alsof dit nog niet genoeg ware, komt de veranderde positie der school de moeilijkheden voor de zending nog vermeerderen.

Deze schoolkwestie staat in nauw verband met de antichristelijke beweging, maar ook zonder deze beweging zou zij aan de orde zijn gekomen, en vraagt daarom onze opzettelijke belangstelling.

Kleine oorzaken hebben dikwijls groote gevolgen. In den zomer van 1924 werd op het Shanghai-College een leerling verwijderd; deze richtte toen met eenige gelijkgezinde kameraden een antichristelijke vereeniging op. En dit stekje was in korten tijd een groote boom geworden.

Naast deze jonge menschen traden toen spoedig mannen op, waaronder ook vele Christen-Chinezen, die ook hun bezwaren tegen de zendingsscholen openbaarden. Het is allerwege de overtuiging geworden: er moet en zal verandering komen!

Deze laatste beweging, n.l. onder de ernstig gezinde menschen, heeft verschillende oorzaken.

Allereerst, er gaan op de zendingsscholen onge-

veer ½ miljoen kinderen, terwijl er op de staats-scholen niet zooveel meer gaan. Er is dan ook geen land ter wereld, waar zulk een groot deel van de toekomstige burgers door vreemde menschen worden onderwezen. Reeds dit feit moet den Chinezen onaangenaam aandoen. Want het nationaliteitsgevoel is in China sterk ontwaakt, evenzeer als overal in het Oosten. Daarbij hebben de Westersche machten in den wereldoorlog hun invloed verbeurd, en is hun positie verzwakt. En hun gedragingen zijn niet zoo geweest, dat zij er recht op kunnen laten gelden geliefd en vertrouwd te worden door de Chinezen.

Daarbij komt, dat de zendingsscholen zeer on-tactisch handelen; de Engelschen en Amerikanen zien met minachting op de Chinese cultuur neer, en begeeren met voorbijgang van de Chinese beschaving de Westersche ontwikkeling te brengen. De onderwijzers kennen in groote meerderheid de Chinese taal niet, evenmin trouwens als de zendingen. Er zijn scholen voor het middelbaar onderwijs, waarop de Chinese kinderen de Europeesche en Amerikaansche geschiedenis leeren, voordat ze de historie van hun eigen vaderland hebben leeren kennen. Geen wonder, dat zij den indruk wekken van de Chinezen buitenlandse te willen maken, en den schijn op zich laden handlangers te zijn van hen, die in China een Engelsche of Amerikaansche onderneming zien. Tevens is het een doorn in het oog van de vaderlandsche Chinezen, dat de vreemdelingen maar scholen mogen oprichten krachtens politieke handelsverdragen, terwijl de regering niets over de inrichting te zeggen heeft.

Dit alles doet reeds verstaan, dat er van de zijde der Chinezen een sterke reactie is opgekomen, en dat ook de antichristelijke beweging er zich op geworpen heeft; want op deze scholen wordt natuurlijk een krachtige propaganda gedreven ten gunste van het Christendom.

Doch ook de Christen-Chinezen zelf kunnen dezen toestand niet langer dulden. Zij voelen als Chinezen het als een vernedering. Daarom zien zij wel de groote betekenis en rijken zegen, die deze scholen hebben gehad en nog hebben. Maar hun nationaliteitsgevoel komt tegen de inrichting op, waardoor aan het Chinese volkskarakter en de Chinese cultuur in elk opzicht wordt tekort gedaan. Opmerkelijk is dan ook, dat op de twee Conferenties over de schoolkwestie, gehouden in Shanghai October 1924 en Januari 1925, daarna gevolgd door een Conferentie in New-York April van dit jaar, niet één van de christelijke schoolmannen uit China zijn stem heeft verheven tegen de beweging, die de scholen wil veranderen, en niemand de tegenwoordige zendingsschoolpraktijken in bescherming heeft genomen. De Chinezen, Heidenen en Christenen, staan dan ook schouder aan schouder, om aan dezen voor hen zoo vernederenden toestand een einde te maken, en den imperialistischen geest der zendingsscholen volkomen te breken.

Temeer wordt daaraan behoefte gevoeld, omdat, terwijl China in politiek opzicht volkomen machteloos is en uit elkander gescheurd wordt, de Chinese school nog de groote saambindende macht is gebleven. Of de legeraanvoerders ook al elkander bestrijden en het lijden van het volk vermeederen, de scholen van China vormen altijd een eenheidsfront, en zijn ook de bijna eenige ruggraat eener machteloze diplomatie. Daarom hebben de leiders der nationale beweging in de school het middel gezien, om een gezonden vaderlandschen geest en een algemeen aanvaarde opinie te kweken. Om dit doel te bereiken achten zij het noodig de scholen geheel in hun handen te krijgen, om ze dienstbaar te maken aan het nastreven van de nationale idealen.

Hierbij komt nu ook nog wat men genoemd heeft de renaissance beweging. Deze keert zich met kracht tegen het blindelings navolgen van wat vreemd is. Zij schat de geestelijke erfenis van het Chinese verleden éven hoog als al de nieuwigheden, die Europeanen en Amerikanen trachten binnen te brengen. Haar doel en streven is dan ook, om den Chineeschen geest te verheffen, en de nationale goederen te zuiveren en tot hogere volkomenheid op te voeren. Het spreekt vanzelf, dat de zendingsscholen daaraan niet kunnen worden dienstbaar gesteld.

Als wij dit alles overwegen, verwondert het ons niet, dat deze beweging onder het volk is opgekomen en beslag op de harten heeft gelegd, en men zich algemeen gaat keeren tegen de zendingsscholen in hun tegenwoordige gedaante.

Dat de overheid ook gaat ingrijpen, was lang te voorzien. En wat zal er dan van de zendingsscholen terecht komen?

Tot dusver was het gewoonte, dat aan de Chinese hogere scholen iedereen werd toegelaten, die de noodige kennis bezat, en dan werd niet gevraagd, hoe men aan die kennis was gekomen. Maar nu worden ingrijpende maatregelen genomen, zoodat slechts zij als leerlingen worden opgenomen, die aan een door den staat erkende school hun opleiding genoten; en de staat zal slechts zulke scholen erkennen, die geen verplicht godsdienstonderwijs hebben en hun leerlingen vrij laten in het bezoeken van godsdienst oefeningen.

Tevens zal heel het schoolwezen worden gereorganiseerd. En dan zal het de vraag zijn, in hoeverre en onder welke voorwaarden de zendingsscholen in het komende schoolstelsel zullen worden opgenomen, en of zij dan nog gelegenheid zullen hebben de boodschap des heils te brengen.

Met deze toekomst voor oogen werd dan ook op de bovengenoemde conferenties stilzwijgend aangenomen, dat in elk geval de lagere scholen zullen bezwijken, en alle kracht moet worden aangewend om de hogere scholen nog te behouden. Het is droevig, maar heeft de imperialistische geest der Angel-Saksen niet groote schuld aan dezen toestand?

Maar nog is het eind der ellende niet. Uit Engeland en Amerika kwam de tijding, dat de zending die hogere scholen niet langer financieel kan bekostigen. Wie had zoo iets ooit kunnen vermoeden? Drie universiteiten verkeerden reeds in groote financiële moeilijkheden, en geld komt er niet in. Het schijnt, dat men in Engeland en Amerika genoeg te doen heeft en voor de scholen niet meer zoo veel opbrengen kan en wil. China zal zelf bij moeten springen. Van den staat wordt subsidie verwacht. Maar dan komen ook de staatseischen, en die zullen niet malsch zijn! In de naaste toekomst zullen dus de gewone scholen der zending wellicht verdwijnen en de hogere scholen naar het staatsstelsel worden ingericht. Wel droevig!

Wat zal de zending doen?

De bekende dr. Speer raadt aan het voorbeeld van de zending in Japan te volgen, waar men een dergelijke crisis doorgemaakt heeft en het hoofd ervoor gehouden. Men weigerde eenvoudig zich naar het staatsstelsel te voegen, en op die voorwaarde gunstige condities te verkrijgen; en het einde was, dat de staat toch deze voorrechten gaf met erkenning van het besliste christelijke karakter der scholen.

En van andere zijde wordt er sterk op aangedrongen, dat de zendingsscholen toch vooral het christelijk element met alle kracht naar voren zullen schuiven, opdat zij geen concurrerende macht met de staatscholen zullen zijn; laten zij hun eigen karakter toch openbaren.

Beide raadgevingen zijn goed, maar het feit blijft, dat de scholen toch geheel anders zullen moeten worden ingericht; het Engelsch zal moeten wijken voor het Chineesch; het onderwijs zal moeten worden gegeven door Chinese krachten, al zal bij wijze van overgang van vreemde hulp gebruik mogen worden gemaakt. En het streven zal moeten zijn de Chinese kinderen op te voeden tot goede Chinese burgers. Wellicht, dat God dan aan de zendingsscholen in China nog een schoone toekomst geven wil.

J. D. WIELENGA.

PERS-SCHOUW.

Synodale rapporten.

Onder dit opschrift schrijft Ds Lindeboom in „Noord-Hollandsch Kerkblad“:

In de „Zeeuwsche Kerkbode“ wijst Ds Hey er op, dat overeenkomstig de besluiten der Synode van Utrecht, reeds enkele rapporten moesten verschenen zijn.

Deputaten, benoemd voor den uitbouw der belijdenis, werden verzocht „het ontwerp van de nadere formulering van drie artikelen der geloofsbelijdenis, zoo mogelijk één jaar vóór de komende Synode te zenden aan de kerken in binnen- en buitenland, die op denzelfden grondslag als onze kerken staan“, — terwijl aan de deputaten voor de liturgie-vraagstukken werd opgedragen „hun concepten minstens één jaar vóór de volgende Synode aan de kerken toe te zenden“.

De eerstgenoemden kunnen er zich op beroepen, dat de Synode hun niet bepaald opgedragen, maar verzocht heeft, het resultaat van hun arbeid ter kennis van de kerken te brengen „zoo mogelijk“ één jaar vóór de komende Synode.

De liturgie-deputaten echter ontvingen geen verzoek maar een opdracht. De tijdsruimte, hun gesteld, werd niet door een „zoo mogelijk“ eenigszins rekbaar gemaakt. Integendeel, zij moesten zorgen, dat minstens één jaar vóór de volgende Synode de concept-formulieren in 't bezit der kerken zouden zijn.

Laatstgenoemde deputaten zijn dus beslist over tijd. Want slechts elf maanden scheiden ons van de Synode van Assen.

Evenmin als Ds Hey, willen we hun daarvan een verwijt maken. Als twaalf mannen, die in verschillende oorden des lands wonen, samen een opdracht moeten vervullen, brengt dit eigenaardige moeilijkheden mee. Hoeveel tijd gaat er vaak niet verloren, eer men een dag gevonden heeft, waarop allen kunnen vergaderen! En de te verrichten arbeid was van dien omvang, dat daarvoor stellig vele dagen noodig zijn.

Ook vergeet men niet, dat de Synode zelve wel eens oorzaak is, indien de kerken door de benoemde deputaten teleurgesteld worden. Immers, in den regel beperkt zij zich bij hare benoemingen tot een kleinen kring van mannen, die haar van voorlichting en advies moeten dienen. 't Zijn bijna altoos dezelfde. En dat niet alleen. Maar ook vraagt zij van meerderen hunner te veel. De Synode van Utrecht — zie de Acta, Art. 202 — droeg aan sommigen twee,